

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Ardteistiméireacht 2012

**Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála**

Bitheolaíocht

Gnáthleibhéal

ROINN A			
1.			2(1) + 3(2) + 2(6)
	(a)	(i)	Tuinnín
		(ii)	Criospaí /"Im" (ar arán) [ní 'leata']
	(b)	(i)	B/C
		(ii)	Arbhar milis/Úll/Arán
	(c)		Ceiritin/Mióisín/Collaigin
	(d)		Fuinneamh (a stóráil)/Inslíú/Cillscannáin/Vitimíní (sailtuaslagtha a stóráil)/Cosaint
	(e)		Meitibileacht
2.			2(1) + 3(2) + 2(6)
	(a)		A = Folúisín Crapthach; B = Cíteaplasma/Ionphlasma; C = Bréagphóidiam/Cos Bhréagach; D = Núicléas
	(b)		Feidhm "A" = Cothromaíocht uisce/Osmairialú Feidhm "C" = Gluaiseacht/Beathú/Eisligean
	(c)		e.g. Tá cillbhalla ag cill planda
3.			2(1) + 3(2) + 2(6)
	(a)		B
	(b)		F nó B
	(c)		B
	(d)		F
	(e)		F
	(f)		B
	(g)		B
4.			2(1) + 3(2) + 2(6)
	(a)		Gas
	(b)		Fíochán boinn = A; Fíochán deirmeach = C; Fíochán soithíoch = B
	(c)		Iompar/Tacaíocht
	(d)	1.	Xiléim
		2.	Fléam
5			3(2) + 2(7)
	(a)		Truailliú
	(b)		Boladh
	(c)		Athchúrsáil
	(d)		Caomhnú
	(e)		Dó breosla
6.			2(1) + 3(2) + 2(6)
	(a)		Gaiméití a d'fhéadfaí a tháirgeadh:(A) (a) X (a) (3 pointe)
	(b)		Géinitíopaí an tsleachta: (Aa) (aa) (2 pointe)
	(c)		Feinitíopaí an tsleachta: Airde agus abhcacht (ceadaítear 'beag') (2 pointe)

ROINN B			
7.	(a)		5 + 1
		(i) e.g. Plúchadh	(1 pointe)
		(ii) e.g. Úsáid a bhaint as análóir	(1 pointe)
	(b)		2(6) + 6(2)
		Cuirtear tic leis an Ráta Análaithe/le Ráta an Chuisle	(0 pointe)
		(i) Seiceáil ráta do chuisle nó do ráta análaithe/déan é seo arís/faigh an meán	(3 pointe)
		(ii) Téigh i mbun aclaíochta/Seiceáil an ráta	(2 pointe)
		(iii) Tá aclaíocht ina bunús le méadú ar an ráta	(1 pointe)
		(iv) Ní thugann	(1 pointe)
		(v) e.g. Baintear úsáid níos éifeachtúla as O ₂	(1 pointe)
8.	(a)		5 + 1
		(i) Catalaíoch bitheolaíoch nó catalaíoch orgánach nó catalaíoch próitéineach	(1 pointe)
		(ii) Ribeasóm	(1 pointe)
	(b)		2(6) + 6(2)
		(i) e.g. Cataláis	(1 pointe)
		(ii) e.g. Sárocsaíd hidrigine (ní mór go meaitseálann sí an einsím)	(1 pointe)
		(iii) Dabhach uisce	(1 pointe)
		(iv) e.g. Toirt an chúir/am (braitheann sé ar an einsím a úsáidtear)	(2 pointe)
		(v) Maolán	(1 pointe)
		(vi) Tháinig méadú ar an ráta gníomhaíochta faoi mar a tháinig méadú ar an teocht/Oibríonn sé níos fearr ag teocht áirithe/Laghdaíonn an ráta gníomhaíochta os cionn teocht áirithe	(2 pointe)
9.	(a)		5 + 1
		(i) e.g. Tuaslagóir maith is ea uisce.	(1 pointe)
		(ii) e.g. Coinníonn uisce a theocht go maith	(1 pointe)
	(b)		2(6) + 6(2)
		(i) laidín (tuaslagán)	(1 pointe)
		(ii) Ní raibh	(1 pointe)
		(iii) Bhí dath gorm/dubh le feiceáil	(1 pointe)
		(iv) Uisce in ionad stáirse	(1 pointe)
		(v) Dé-úiréit (tuaslagán) nó ceimiceáin ainmnithe	(1 pointe)
		(vi) Gorm	(1 pointe)
		(vii) Ní raibh	(1 pointe)
		(viii) Corcra/Corcairghorm/Bándearg	(1 pointe)

ROINN C			
10	(a)		3(3)
		Sionnach Coinín Féar Feoilteoir Luibhiteoir Táirgeoir	Cruth ceart – 3 Éiceachóras amháin - 3 Biashlabhra - 3 (3 pointe)
	(b)		2(6) + 6(2) +3(1)
	(i)	Bitheach – baineann tosca bitheacha le gníomhaíochtaí rudaí beo Aibitheach – baineann tosca aibitheacha leis an gcuid neamhbheo den chomhshaol	(2 pointe)
	(ii)	e.g. <i>Teocht</i> – teirmiméadar; <i>pH ithreach</i> – méadar pH	(4 pointe)
	(iii)	A = <i>Tribolium</i> B = Plánárach C = Néimeatóid	(3 pointe)
	(iv)	e.g. 1. Dreoilín teaspaigh 2. An dath glas a bhíonn air	(2 pointe)
	(c)		2(6) + 6(2)
	(i)	Suirbhé cainníochtúil – líon na ndaoine i láthair Suirbhé cáilíochtúil – éagsúlacht na n-orgánach i láthair	(2 pointe)
	(ii)	e.g. 1. Nóinín 2. Caith cuadraí/Tabhair faoi deara má bhíonn nóiníní ann/ Caith go randamach nó déan arís nó ríomh nó déan ar scála níos mó	(1 pointe) (2 pointe) (1 pointe)
	(iii)	Tagann méadú agus/nó laghdú ar líon na bplandaí agus/nó ar líon na n-ainmhithe (ceadaítear samplaí bailí)	(2 pointe)
11	(a)		6 + 3
	(i)	Haplóideach = tacar aonair crómasóm	(1 pointe)
	(ii)	Crómasóm = grúpa géinte atá ceangailte le chéile nó móilín mór DNA	(1 pointe)
	(b)		2(5) + 3+7(2)
	(i)	Bán nó gan aon aon lí/craiceann nó fionnadh Bándearg nó gan aon lí/súile	(2 pointe)
	(ii)	Ní chuirtear in iúl í ach sa staid homaisigeach nó gan a bheith ceannasach	(1 pointe)
	(iii)	Athrú (sa chumadh)/i ngéin nó sa DNA nó i gcrómasóm	(2 pointe)
	(iv)	1. Forbairt ar speicis nua nó (tagairt do) roghnú nádúrtha 2. Darwin nó Wallace 3. e.g. Iontaisí	(3 pointe)
	(v)	Meilínin/a ionsúnn gathanna na gréine nó meilínin/a chosnaíonn (i gcoinne griandó)	(2 pointe)
	(c)		2(6) + 6(2)
	(i)	Ionramháil nó athrú/saorga/géinte	(3 pointe)
	(ii)	Leithlisiú/Gearradh/Aimridiú/Trasfhoirmiú/Clónáil/Léiriú	(3 pointe)
	(iii)	e.g. Trátaí fadré/Barra fiailnimh-dhíonacha	(2 pointe)

12	(a)			2(3)+3(1)
		(i)	Atáirgeadh gnéiseach agus atáirgeadh éighnéasach	(2 pointe)
		(ii)	Comhleá/gaméití/chun siogót a tháirgeadh	(3 pointe)
	(b)			3(5) +6(2)
		(i)	An t-antar nó an staimín	(1 pointe)
		(ii)	Ubhagán (ceadaítear 'cairpéal')	(1 pointe)
		(iii)	e.g. Scaipeadh na gaoithe/Scaipeadh ainmhithe	(2 pointe)
		(iv)	Chun iomaíocht a sheachaint nó chun leas a bhaint as coinníollacha feiliúnacha	(1 pointe)
		(v)	Chun droch-choinníollacha a shárú	(1 pointe)
		(vi)	Uisce/O ₂ (ceadaítear 'aer')/Teocht fheiliúnach	(3 pointe)
	(c)			3(4) + 6(2)
		(i)	A = Ceann B = Núicléas C = Eireaball	(3 pointe)
		(ii)	Chun fuinneamh nó riospráid a tháirgeadh	(1 pointe)
		(iii)	Téististéarón	(1 pointe)
		(iv)	e.g. Áireamh íseal speirmeacha	(1 pointe)
		(v)	Cosc a chur ar thoirchiú	(1 pointe)
		(vi)	e.g. Nádúrtha/Meicniúil	(2 pointe)
13	(a)			7 + 2(1)
		(i)	e.g. Sainaitint	(1 pointe)
		(ii)	Monera	(1 pointe)
		(iii)	e.g. Táirgeadh bia	(1 pointe)
	(b)	(i)		D. 5,2,0 L.2(1)
			Áireofar sa léaráid: Scannán cille/Cíteaplasma agus ceann amháin eile. <u>Lipéid</u> : Dhá lipéad bhailí ar bith	Léaráid: Na trí cinn uile = 5 Ceann amháin fágtha ar lár = 2
		ii-v		2(6) + 4(2)
		(ii)	Bachailín nó cruth na slaite/Cocas nó sféarúil (cruinn)/Spirilleam nó cruth bíse	(2 pointe)
		(iii)	Déscóilteadh nó atáirgeadh éighnéasach (ní miotóis)	(1 pointe)
		(iv)	Baictéir is cúis le galar	(1 pointe)
		(v)	Teocht/O ₂ (ceadaítear 'aer')/uisce/bia/pH/dramhaíl	(2 pointe)
	(c)			2(7) +5(2)
		(i)	A = Stólan nó Hífe; B = Riosóideach	(2 pointe)
		(ii)	Ancaire/lonsúnn sé/Tálann sé einsímí	(2 pointe)
		(iii)	(Scaoileadh nó táirgeadh) spór	(1 pointe)
		(iv)	Maireachtáil ar ábhar marbh	(1 pointe)
		(v)	e.g. Táirgeadh antaibheathach	(1 pointe)

14.	(a)			2(5)+2(4)+4(1)						
		(i)	Briseadh síos bia nó táirgeadh fuinnimh/i láthair O ₂	(2 pointe)						
		(ii)	1. Cíteaplasma 2. Miteacoindre	(2 pointe)						
		(iii)	Riospráid aeróbach	(1 pointe)						
		(iv)		D. 5,2,0 L. 3(1)						
			<table border="1"> <tr> <td>Ní mór a leanas a bheith sa léaráid:</td> <td>Teastaíonn na lipéid seo:</td> </tr> <tr> <td> • Coimeádán • Leacht • Ola nó Aerbhac </td> <td> • Glúcós • Giosta • Ola nó Aerbhac </td> </tr> </table>	Ní mór a leanas a bheith sa léaráid:	Teastaíonn na lipéid seo:	• Coimeádán • Leacht • Ola nó Aerbhac	• Glúcós • Giosta • Ola nó Aerbhac			
Ní mór a leanas a bheith sa léaráid:	Teastaíonn na lipéid seo:									
• Coimeádán • Leacht • Ola nó Aerbhac	• Glúcós • Giosta • Ola nó Aerbhac									
			1. CO ₂ 2. Bolgáin 3. Stopann an bhoilgearnach	(3 pointe)						
14.	(b)			2(5)+2(3)+7(2)						
		(i)	Clóraifill	(1 pointe)						
		(ii)	(Gluaiseacht) H ₂ O/trí scannáin leath-thréscaoilteacha/ó chomhchruinniú ard go comhchruinniú íseal (nó comhchruinniú ard uisce go comhchruinniú íseal uisce)	(3 pointe)						
		(iii)	1. O ₂ /H ⁺ /e ⁻ 2. Céim an tsolais	(3 pointe) (1 pointe)						
		(iv)	Stóma	(1 pointe)						
		(v)	e.g. CO ₂ breise/Tréimhse níos faide solais	(2 pointe)						
14.	(c)			2(5) + 2(4) + 5(1)						
		(i)	Grúpa ceall/ag a bhfuil an fheidhm chéanna	(2 pointe)						
		(ii)	Ocsaigin	(1 pointe)						
		(iii)	Chun éilliú a sheachaint	(1 pointe)						
		(iv)	Miotóis	(1 pointe)						
		(v)	Ailse	(1 pointe)						
		(vi)	e.g. Radaíocht/caitheamh tobac	(2 pointe)						
		(vii)		D. 5,2,0 L. 2(1)						
			<table border="1"> <tr> <td><u>Áireofar sa léaráid:</u></td> <td>Dhá cheann ar bith atá ceart = 5 mharc Ceann amháin ceart = 2 mharc Ceann ar bith = 0 marc</td> <td><u>Lipéid:</u> Dhá lipéad ar bith atá ceart</td> </tr> <tr> <td> • Timthriall • Miotóis/Fás • Comhréireacht </td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	<u>Áireofar sa léaráid:</u>	Dhá cheann ar bith atá ceart = 5 mharc Ceann amháin ceart = 2 mharc Ceann ar bith = 0 marc	<u>Lipéid:</u> Dhá lipéad ar bith atá ceart	• Timthriall • Miotóis/Fás • Comhréireacht			
<u>Áireofar sa léaráid:</u>	Dhá cheann ar bith atá ceart = 5 mharc Ceann amháin ceart = 2 mharc Ceann ar bith = 0 marc	<u>Lipéid:</u> Dhá lipéad ar bith atá ceart								
• Timthriall • Miotóis/Fás • Comhréireacht										
		(viii)	Chun an líon crómasóm a laghdú (a leathadh) nó chun gaiméití a tháirgeadh	(1 pointe)						

15.				2(5)+2(4)+6(2)
	(a)	(i)	A = Gruaig B = Faireog allais C = Fuileadáin	(3 pointe)
		(ii)	e.g. Allas	(1 pointe)
		(iii)	e.g. Cosaint/Cosaint meilínine	(2 pointe)
		(iv)	e.g. Duán/Mún	(2 pointe)
		(v)	Coinníollacha seasta inmheánacha a choimeád	(1 pointe)
		(vi)	Táirgeann sé teas (go himmheánach) nó tá sé aonteach	(1 pointe)
15.	(b)			2(5)+2(3)+7(2)
	(i)	1	Fótatrópacht	(1 pointe)
		2	e.g. Áicsin	(1 pointe)
		3	Rinn an fháis nó an rinnmhíristéama	(1 pointe)
		4	e.g. Cealg	(1 pointe)
	(ii)	1	An inchinn agus Corda an dromlaigh	(2 pointe)
		2	Néarón luadrach/Néarón céadfach/Idirnéarón	(2 pointe)
		3	Sionapsa	(1 pointe)
		4	Tarchuradóir (néarógach)	(1 pointe)
		5	Sciostar é nó baintear athúsáid as	(1 pointe)
15.	(c)			2(5)+2(4)+6(2)
		(i)	A = Dúidéineam nó Stéig bheag B = Drólann nó Stéig mhór C = Goile	(3 pointe)
		(ii)	Bristear móilíní bia síos	(1 pointe)
		(iii)	e.g. Clárhiacail/gearradh	(2 pointe)
		(iv)	e.g. Maraíonn sé baictéar	(1 pointe)
		(v)	e.g. Dí-aimíniú	(1 pointe)
		(vi)	Einsím ainmnithe nó einsímí a tháirgeadh/Inslin a tháirgeadh	(2 pointe)

